

ویژه‌نامه به مناسبت میلاد حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)

حضرت عبدالعظیم حسنی (ع)، یکی از شرفیبت های بزرگ علمی، عملی و جهادی است که تاکنون آن گونه که شایسته است، شناخته نشده است. متن حاضر که از سایت آستان مقدس حضرت عبدالعظیم (ع) تهیه شده است به معرفی آن حضرت می‌پردازد.

تبار

تبار حضرت عبدالعظیم (ع) با چهار واسطه، به سبط اکبر (نوه بزرگ) پیامبر خدا (ص) و خاندان وحی می‌رسد.

احمد بن علی نجاشی (که یکی از ارکان علم رجال است)، درباره نسب آن بزرگوار می‌نویسد: «هنگامی که جنازه او را برای غسل برهنه می‌کردند، در جیب لباس وی نوشته‌ای یافت شد که در آن، نَسَبش، این گونه ذکر شده بود: من ابوالقاسم، عبدالعظیم بن عبدالله بن علی بن حسن بن زید بن علی بن حسن بن علی بن ابیطالب هستم». براساس این نسخه از رجال النجاشی، در نسب ایشان، میان وی و امام حسن (ع)، پنج نفر واسطه وجود دارد؛ لیکن در نسخه‌های معتبر این کتاب، میان «زید» (یعنی جدّ سوّم ایشان) و امام حسن (ع)، شخص دیگری واسطه نیست. بنابراین، نیاکان حضرت عبدالعظیم (ع) به ترتیب، عبارت اند از:

عبدالله بن علی

پدر حضرت عبدالعظیم (ع)، «عبدالله» نام داشت و مادرش، «فاطمه» دختر «عقبه بن قیس» بود. عبدالله، در زمان حیات جدّش «حسن بن زید» متولد شد و چون قبل از تولّدش، پدرش «علی» در زندان درگذشت، جدّش کفالت او را به عهده گرفت. از عبدالله، به نقلی، پنج پسر و به نقلی، نه پسر بر جای ماند که یکی از ایشان حضرت عبدالعظیم (ع) بوده است.

علی بن حسن

نام جدّ اول حضرت عبدالعظیم (ع)، «علی» و لقب او «سدید» است. وی همراه پسرعمویش «عبدالله محض» و گروهی دیگر از سادات حسینی، در دوران خلافت منصور بر ضدّ عبّاسیان قیام کرد. جمعی از آنان و از جمله وی، دستگیر و به بغداد منتقل شدند. او پس از مدّتی در زندان وفات یافت.

حسن بن زید

جدّ دوم حضرت عبدالعظیم (ع)، «حسن» نام داشت. وی تنها فرزند پسر زید بود که از بزرگان عصر خودش به شمار می‌رفته، و در بین بنی‌هاشم، به بخشش، گرم، سخاوت و خدمت به محرومان، شهرت داشته است. وی از سوی منصور عبّاسی به ولایت مدینه گمارده شد؛ ولی پس از مدّتی، مورد خشم او قرار گرفت و به زندان افتاد و در سال ۱۶۸ ق، در هشتاد سالگی از دنیا رفت.

زید فرزند امام حسن (ع)

جدّ سوّم حضرت عبدالعظیم (ع)، زید فرزند بزرگ امام حسن مجتبی (ع) است. ایشان متوکی اوقاف پیامبر خدا (ص) بوده و به جلالت قدر، کرامت طبع، عزّت نفس و کثرت نیکوکاری، توصیف گردیده است. شاعران، او را ستوده‌اند و مردم از هر سو برای برخورداری از فضلش به وی روی می‌آورده‌اند. وی در یکصد سالگی، چشم از جهان فرو بست و در محلی به نام «حاجز» در چند منزلی مدینه دفن گردید.

نگاهی گذرا به زندگینامه نیاکان و خاندان حضرت عبدالعظیم (ع) نشان می‌دهد که این خاندان، دارای دو ویژگی برجسته بوده‌اند: اول: مبارزه و پیکار بر ضدّ ستم و سلطه استکباری حاکم به جامعه اسلامی، به گونه‌ای که پدر حضرت عبدالعظیم (ع) در زندان از دنیا رفت و ایشان پدر خود را ندید، و جدّ ایشان نیز مدّتی در زندان به سر برد.

دوّم: کرامت طبع، عزّت نفس و خدمت به محرومان. ملقب شدن عبدالعظیم به حضرت «السید الکریم» ریشه در این ویژگی خانوادگی این بزرگوار دارد.

تاریخ تولد و وفات

تاریخ دقیق تولد و وفات حضرت عبدالعظیم (ع) مشخص نیست؛ اما در برخی از منابع متأخر، این گونه آمده است: حضرت عبدالعظیم که کنیه اش ابوالقاسم و ابوالفتح نیز بوده، در روز پنجشنبه چهارم ماه ربیع الثانی سال ۱۷۳ هجری قمری، در زمان هارون الرشید در مدینه در خانه جدش حضرت امام حسن مجتبی (ع) متولد شده و پس از مدت ۷۹ سال سپری شدن عمر در روز جمعه پانزدهم شوال المکرم سال ۲۵۲ هجری قمری، در زمان «معتز عباسی» به سرای آخرت رحلت نمود.

درک محضر امامان

بر اساس آنچه در تاریخ تولد و وفات حضرت عبدالعظیم (ع) گذشت، ایشان دوران حیات پنج امام از امامان اهل بیت (یعنی امام کاظم (ع) تا امام عسگری (ع)) را درک کرده است؛ اما این بدان معنا نیست که به محضر همه آنها هم رسیده و یا از آنها سخنی نقل کرده است.

آنچه قطعی و مسلم است، این است که ایشان محضر امام جواد (ع) و امام هادی (ع) را درک نموده و از آنها احادیث فراوانی نقل کرده است. همچنین اگر به روایت کتاب الاختصاص منسوب به «شیخ مفید» اعتماد کنیم، حضرت عبدالعظیم (ع) محضر امام رضا (ع) را نیز درک کرده و از ایشان روایت نموده است.

گفتنی است که طبق برخی از نسخه های رجال الطوسی، حضرت عبدالعظیم (ع) از اصحاب امام عسگری (ع) شمرده و در کتاب «شرع التسمیه» میرداماد نیز آمده که ایشان محضر امام عسگری (ع) را نیز درک کرده است؛ لیکن روایتی از آن امام، از طریق ایشان به ما نرسیده است.

عظمت علمی

برای اثبات عظمت علمی حضرت عبدالعظیم (ع) کافی است که بدانیم امام معصوم، مردم را برای حل مشکلات دینی و یافتن پرسش های اعتقادی و عملی شان، به ایشان ارجاع داده است.

«صاحب بن عباد» در رساله ای که در شرح حال حضرت عبدالعظیم (ع) نوشته، در توصیف علمی ایشان آورده: ابوتراب رویانی، روایت کرد که شنیدم ابوحماد رازی می گفت: «خدمت امام هادی (ع) درسامرا رسیدم و مسائلی از حلال و حرام از ایشان پرسیدم. امام به پرسش های من پاسخ داد و هنگامی که خواستم از ایشان خدا حافظی کنم به من فرمود: ای ابو حماد! هنگامی که چیزی از امور دینی در منطقات برای تو مشکل شد، از عبدالعظیم بن عبدالله حسنی بپرس و سلام مرا به او برسان.»

این تعبیر، به روشنی نشان می دهد که حضرت عبدالعظیم (ع) در عصر خود، مجتهد توانمندی بوده که بر اساس اصول و قواعدی که از اهل بیت در اختیار داشته، می توانسته دیدگاه های اسلام ناب را در زمینه های مختلف اعتقادی و عملی، استخراج کند و به پرسش های مردم پاسخ گوید.

بنابراین، ایشان تنها یک محدث و راوی احادیث اهل بیت نبوده است؛ بلکه از علمای بزرگ خاندان رسالت بوده که پس از معصومان، توان پاسخگویی به مسائل علمی را داشته و توانمندی علمی اش مورد تأیید و تصدیق امام هادی (ع) قرار گرفته است.

عظمت معنوی

مهم ترین نشانه عظمت معنوی و مقامات باطنی حضرت عبدالعظیم (ع) برابری فضیلت زیارت مزار آن بزرگوار، بافضیلت زیارت سیدالشهداء است. شیخ المحدثین، صدوق، از محمد بن یحیی عطّار (که یکی از اهالی ری است) این گونه نقل کرده که: خدمت امام هادی (ع) رسیدم. ایشان فرمود: «کجا بودی؟»

گفتم: حسین بن علی (ع) را زیارت کردم. امام هادی (ع) فرمود:

«بدان که اگر قبر عبدالعظیم را در شهر خودتان زیارت کنی، مانند کسی هستی که حسین بن علی (ع) را زیارت کرده باشد.»